

O'ZBEKISTON – 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM ISTIQBOLLARI

**I RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA MATERIALLARI**

IYUN, 2025-YIL

O‘ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA’LIM ISTIQBOLLARI

**I RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2025-yil, iyun

TOSHKENT-2025

ISBN 978-9910-09-184-1

O'ZBEKISTON – 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM ISTIQBOLLARI. I Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent: Scienceproblems team, 2025. – 93 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: “Scienceproblems Team” MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 13-iyun

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur nashrda “O'zbekiston — 2030: innovatsiya, fan va ta'lim istiqbollari” nomli I Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi doirasida taqdim etilgan ilmiy maqolalar to'plami jamlangan. Unda O'zbekistonning turli oliy ta'lim va ilmiy-tadqiqot muassasalari, tarmoq tashkilotlari, mustaqil tadqiqotchilar tomonidan taqdim etilgan ijtimoiy-gumanitar, iqtisodiyot, huquq, biologiya, tibbiyot va boshqa sohalarga oid maqolalar kiritilgan. Maqolalarda ilm-fanning zamonaviy yo'nalishlari, innovatsion texnologiyalar, ta'lim islohotlari hamda barqaror taraqqiyotga oid masalalar muhokama qilingan. To'plam akademik izlanishlar, amaliy tajribalar va ilmiy xulosalarni birlashtirgan holda, fanlararo integratsiyani chuqurlashtirish va ilmiy hamkorlikni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsiya, fan va ta'lim, O'zbekiston 2030, barqaror rivojlanish, ilmiy izlanishlar, fanlararo integratsiya, ilmiy hamkorlik, texnologik taraqqiyot, zamonaviy ta'lim.

ISBN 978-9910-09-184-1

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2025-yil

© Mualliflar jamoasi, 2025-yil

MUNDARIJA

BIOLOGIYA FANLARI

Salimova Hilola

SUG'ORILADIGAN O'TLOQI-TAQIR TUPROQLARNING AGROKIMYOVIY TAVSIFI VA OZIQ
MODDALAR ZARHIRASI (G'ijduvon tumani misolida)5-10

IQTISODIYOT FANLARI

Kadirova Shaxnoza

YASHIL IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHI SHAROITIDA SANOAT KORXONALARNING
SALOHIYAT IMKONIYATLARINI BOSHQARISH 11-14

YURIDIK FANLARI

Rahmonov Abbos

ISTE'MOLCHILARGA YETKAZILGAN ZARAR UCHUN FUQAROLIK-HUQUQIY
JAVOBGARLIKNING XALQARO TAJRIBADAGI SHAKLLARI VA O'ZBEKISTON QONUNCHILIGI
BILAN SOLISHTIRMA TAHLILI 15-18

Ernazarova Feruza

SHAXSNI ERKIN RIVOJLANTIRISH HUQUQI: O'ZBEKISTON KONSTITUTSIYASIDA
IFODALANISHI VA XALQARO HUQUQIY NORMALAR BILAN UYG'UNLIGI 19-22

Donayeva Aziza

"ATROF-MUHITNI MUHOFAZA QILISH SOHASIDA SUN'IY INTELLKTN HUQUQIY TARTIBGA
SOLISH" 23-29

Sobirov Temur

AUTSORSING, AUTSTAFFING VA XODIMNI BOSHQA ISH BERUVCHIGA VAQTINCHA XIZMAT
SAFARIGA YUBORISH: HUQUQIY ASOSLAR,
TA'RIFLAR VA O'ZBEKISTONDAGI AMALIYOT 30-34

Тогаймуродова Камола

ИСТОРИКО-ПРАВОВОЕ РАЗВИТИЕ ИНСТИТУТОВ НОТАРИАТА И ГОСУДАРСТВЕННОЙ
РЕГИСТРАЦИИ СДЕЛОК 35-38

Бобоева Муслима

ОСОБЕННОСТИ ПРАВОСПОСОБНОСТИ И ДЕЕСПОСОБНОСТИ ИНДИВИДУАЛЬНОГО
ПРЕДПРИНИМАТЕЛЯ 39-42

Tuymayev Asadbek

MEHNAT NIZOLARIDA DA'VO MUDDATLARI MILLIY VA XORIJIY QONUNCHILIK 43-46

Nizomova Khosiyatkhon

PROHIBITION OF DISCRIMINATION IN NATIONAL LABOR LAW 47-49

Qadamov Javohirbek

RAQAMLI MAKONDA SHAXSIY MA'LUMOTLARNI HIMOYA
QILISHNING HUQUQIY JIHATLARI 50-55

Ergashova Mamura

MEHNAT NIZOLARINI HAL ETISHDA SUD TARTIBINING USTUVORLIGI: QONUNCHILIK
NAZARIYASI VA SUD AMALIYOTI 56-60

Isaqlulova Elmira

SMART-KONTRAKTLAR TERMINOLOGIYASI, KELIB CHIQISHI VA AHAMIYATI 61-66

<i>Амирова Умида</i>	
ПРОБЛЕМЫ ПРИОБРЕТЕНИЯ СТАТУСА АДВОКАТА ИНОСТРАННЫМИ ГРАЖДАНАМИ	67-70
<i>Xursanov Shamsiddin</i>	
XALQARO SAVDODA BARQAROR RIVOJLANISH: MUAMMO VA TAKLIFLAR	71-74
<i>Fayziyev Hayriddin, Zokirkonov Zoxidjon</i>	
MEHNAT MUNOSABATLARIDA ATTESTATSIYA VA UNING HUQUQIY AHAMIYATI	75-78
<i>Исомухамедова Мадина</i>	
ОСНОВНЫЕ ФОРМЫ РАЗРЕШЕНИЯ СПОРОВ С ПОМОЩЬЮ ТРЕТЬЕГО ЛИЦА: МЕДИАЦИЯ, ПРИМИРЕНИЕ И АРБИТРАЖ КАК ПРОЦЕСС, СПОСОБСТВУЮЩИЙ ПРЕКРАЩЕНИЮ КОНФЛИКТОВ	79-83
<i>Абдурахмонов Асадбек</i>	
РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ КОМПАЕНС-КОНТРОЛЯ В СИСТЕМЕ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ КОРРУПЦИИ	84-87
TIBBIYOT FANLARI	
<i>Арипджанова Фарзона</i>	
ОСОБЕННОСТИ ТЕЧЕНИЯ И ЛЕЧЕНИЯ БОЛЬНЫХ СД 2 ТИПА С МЕТАБОЛИЧЕСКИ АССОЦИИРОВАННОЙ ЖИРОВОЙ БОЛЕЗНЬЮ ПЕЧЕНИ (МАЖБП)	88-92

IQTISODIYOT FANLARI

YASHIL IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHI SHAROITIDA SANOAT KORXONALARNING SALOHİYAT IMKONIYATLARINI BOSHQARISH

Kadirova Shaxnoza Ilhomovna

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti 3-kurs tayanch doktoranti,
Ipak yo'li turizm va madaniy meros xalqaro universiteti
Assistent-o'qituvchi
E-mail: shkadirova.91@gmail.com
Tel: +998 91 553 33 14
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-1560-2820>

Annotatsiya. So'nggi yillarda bizning mamalakatimizda sanoat sohasida innovatsiyalar va modernizatsiya asosida tezkor o'zgarishlar sodir bo'lmoqda. Innovatsion g'oyalarni mamlakat sanoat tarmoqlariga tatbiq etish barqaror iqtisodiy o'sishga erishish, raqobatbardoshlikni oshirish va mahsulдорlikni yuksaltirishda muhim omilga aylandi. Innovatsiyalarni joriy etish, ayniqsa, avtomatlashtirish, raqamli texnologiyalar, "aqlli" ishlab chiqarish tizimlari (Smart Industry) va sanoat 4.0 konsepsiyasi asosida amalga oshirilmoqda. Shuningdek, asosiy tarmoqlarda innovatsiyalarni rivojlantirishga xizmat qiluvchi institutsional qo'llab-quvvatlash va xalqaro hamkorlik masalalari ko'rib chiqiladi. Bu esa korxonalarining iqtisodiy salohiyatini takomillashtirishga hamda ishlab chiqarish samaradorligini 25–30% ga oshirishga xizmat qilmoqda. Innovatsion yondashuvlar hamda texnologiyalarni joriy etish barqaror iqtisodiy o'sish, mahsulot sifati va raqobatbardoshlikni oshirishda muhim rol o'ynamoqda. Ushbu maqolada mamlakatimizning sanoat tizimida innovatsiyalarni joriy etish, amalga oshirish mexanizmlari va strategik yondashuvlari tahlil qilinadi. Xususan, energetika, kimyo va mashinasozlik kabi tarmoqlarda ilm-fan yutuqlariga asoslangan texnologik yangilanishlar ko'zda tutilgan. Bundan tashqari, innovatsiyalarni rivojlantirishda muhim o'rin tutuvchi institutsional qo'llab-quvvatlash, xorijiy investitsiyalar va xalqaro texnologik hamkorlik masalalari ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: innovatsiya, sanoat korxonalari, iqtisodiy barqarorlik, modernizatsiya, raqobatbardoshlik, texnologiya transferi.

MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES' CAPACITY POTENTIAL IN THE CONTEXT OF GREEN ECONOMIC DEVELOPMENT

Kadirova Shakhnoza Ilhomovna

Samarkand State University named after Sharof Rashidov
3rd year Ph.D candidate
"Silk Road" International University of
Tourism and Cultural Heritage, Assistant-teacher

Abstract. In recent years, rapid changes have been taking place in our country's industrial sector based on innovation and modernization. The implementation of innovative ideas into national industrial sectors has become a key factor in achieving sustainable economic growth, enhancing competitiveness, and increasing productivity. The introduction of innovations is being carried out particularly through automation, digital technologies, smart manufacturing systems (Smart Industry), and the concept of Industry 4.0. Additionally, issues related to institutional support and international cooperation, which contribute to the development of innovation in key sectors, are also being addressed. These efforts are helping to improve the economic potential of enterprises and increase production efficiency by 25–30%. Innovative approaches and the adoption of new technologies play a significant role in fostering sustainable economic growth, improving product quality, and enhancing competitiveness. This article analyzes the implementation of innovations in the country's industrial system, the mechanisms of application, and strategic approaches. In particular, technological upgrades based on scientific

advancements are planned in sectors such as energy, chemistry, and mechanical engineering. Furthermore, the article examines institutional support, foreign investment, and issues of international technological cooperation, all of which are vital for innovation development.

Key words: innovation, industrial enterprises, economic stability, modernization, competitiveness, technology transfer.

DOI: <https://doi.org/10.47390/978-9910-09-184-1/uzb-02>

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida sanoat korxonalarida ishlab chiqarish omillarining yuqori harakatchanligi, ishlab chiqarilgan mahsulotning yuqori darajadagi ilm-fan intensivligi va kapital sig'imi, shuningdek, investitsiya resurslariga talabning ortib borishi bilan tavsiflanishi mumkin. Barcha darajadagi iqtisodiy jarayonlarni boshqarish samaradorligini ta'minlashga imkon beradigan asosiy muammolardan biri bu sanoat korxonalarining iqtisodiy salohiyatini aniqlash, uni amalga oshirish va rivojlantirishning eng maqbul yo'nalishlarini ishlab chiqishdan iboratdir.

O'zbekiston Respublikasining bozor iqtisodiyotiga o'tishi jarayonida ayniqsa energetika, to'qimachilik, konchilik va ishlab chiqarish sohalarida innovatsiyalar muhim ahamiyat kasb etdi. Innovatsiyalarga strategik e'tibor asosan texnologiyalarni joriy etish, mutaxassislikni rivojlantirish va global iqtisodiyotga yanada chuqurroq integratsiya qilishga qaratilgan. Shuningdek, innovatsion iqtisodiyotda ilmiy-texnikaviy bilimlar ta'sirida moddiy ishlab chiqarishning an'anaviy sohalarini va texnologik asoslarini tubdan o'zgartiradi, hamda ichki va tashqi bozorlarda korxonalarning raqobatbardoshlik yetakchiligini ta'minlaydi deb aytish mumkin.

Sanoat korxonalarining faoliyat samaradorligini ta'minlash uchun uning innovatsion iqtisodiyotga xizmat qiluvchi axborot-kommunikatsiya infratuzilma sohasida kadrlar tayyorlash, uni davlat tomonidan tartibga solishning tegishli shakl va usullarini yaratish hamda ishlab chiqarishni rivojlantirishning milliy strategiyasi shakllantirish eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Bu esa mamlakatda jamiyatni innovatsion rivojlanish yo'liga yo'naltira oladigan va zamonaviy iqtisodiyotni shakllantirish uchun zarur bo'lgan shart-sharoitlar yaratishi mumkin bo'lgan o'zgarishlarni amalga oshirishni taqozo etadi va innovatsion salohiyatni takror ishlab chiqarish va undan foydalanish hamda belgilangan maqsadlarga eng oqilona tarzda erishishni ta'minlaydi.

Zamonaviy iqtisodiyotda innovatsion salohiyat har qanday murakkablik darajasidagi ijtimoiy-iqtisodiy tizimni rivojlantirish uchun miqdoriy va sifat parametrlarini belgilaydi. Sanoat korxonalarini innovatsion rivojlantirish zarurati boshqaruv faoliyatining mazmuni, shakllari va usullariga yangi talablar qo'yadi. Bu ob'ektiv ravishda innovatsion salohiyatni rivojlantirishning mohiyati va tendentsiyalarini nazariy tahlil qilish, innovatsion mahsulotni bevosita ishlab chiqarish, hamda transformatsiyalar tezligiga ham ijobiy ta'sir qilishiga olib keladi [1].

Xorijiy mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, korxona o'zining uzoq muddatli raqobatbardosh siklini o'rnatishi uchun u maksimal darajada o'zining iqtisodiy salohiyatidan foydalanib ish faoliyatini yo'lga qo'yib, raqobatchilarning salohiyatidan tezroq o'sishi kerak. Buning uchun korxona salohiyatini baholash, rejalashtirish, rivojlantirish va undan foydalanish zarurligini ifodalaydi va iqtisodiy salohiyat boshqaruv kontseptsiyasini o'z ichiga oladi.

Iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishi sharoitida sanoat korxonalarining salohiyat imkoniyatlarini boshqarish bu biznes natijalarini rejalashtirish, nazorat qilish va baholash muammolari dolzarb masalalardan biri bo'lib qoldi. Bundan asosiy maqsad va amaliy vazifa bu sanoat korxonalarining strategik vaziyatida “boshqaruv”(menejment) iqtisodiy barqarorligining asosi va iqtisodiy salohiyatini rivojlantirish sifatida ko'rib chiqiladi. Ushbu oqilona maqsad va vazifalarga erishish uchun menejment mavhum tushunchalar bilan emas, balki sanoat korxonalarining iqtisodiy salohiyatini va uning dinamikasini adekvat baholaydigan aniq ko'rsatkichlarini talab qiladi. Faqat bu holatda korxonaning me'yoriy parametrlarini loyihalash, uning yakuniy ko'rsatkichlarini rejalashtirish, ichki resurslar va bo'linmalarni tuzish, xodimlarni rag'batlantirish va nazorat qilish hamda aniq maqsadli rejalarni amalga oshirish orqali sanoat korxonaning faoliyatni tashkil etish mumkin [4].

Hozirgi vaqtda innovatsion muhit yuqori dinamiklik va kuchayib borayotgan raqobat bilan ajralib turadi, bu tizimli iqtisodiy rivojlanishining mantiqiy natijasidir. Biroq, sanoat korxonalarining iqtisodiy salohiyatini tizimli monitoring qilish uchun jahon va milliy iqtisodiyot rivojlanishidagi tasodifiy davr sifatida emas, balki har bir bozor sub'ektidan, eng avvalo, yuqori sifatli strategik rivojlanishga ega bo'lishni o'zaro talab qiladigan biznes boshqaruvini amalga oshirish zarurligi ko'zda tutiladi.

Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasida sanoat korxonalariga e'tibor kuchayib borganligi sababli, iqtisodiy salohiyat toifasini ilmiy-nazariy o'rganishning dolzarbligini, keyinchalik undan korxonani boshqarishda foydalanishning amaliy mexanizmlarini ishlab chiqishni talab qiladi.

Asosiy tarmoqlar va innovatsiyalarni joriy etish:

To'qimachilik va yengil sanoat - to'qimachilik sanoati O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining muhim sohalaridan biri bo'lib, avtomatlashtirilgan uskunalar, raqamli texnologiyalari va chiqindilarni qayta ishlash bo'yicha innovatsiyalarni joriy etish katta ahamiyatga ega[7].

Energetika sohasi - quyosh va shamol energiyasiga asoslangan qayta tiklanuvchi energiya manbalariga o'tish maqsad etib belgilangan. Energiya tejovchi texnologiyalar va aqlli tarmoqlarni joriy etish orqali resurslardan samarali foydalanishga olib keladi[2].

Konchilik va metallurgiya - konchilik sohasida innovatsion geologik tadqiqot usullari va raqamli monitoring tizimlari joriy etildi. Bu esa mahsuldorlikning oshishiga va ekologik talablarning bajarilishiga xizmat qildi [8].

Kimyo sanoati - Kimyo sanoatini modernizatsiya qilishda “yashil kimyo” tamoyillarini qo'llash, kimyoviy jarayonlarni raqamli kuzatish va yuqori qo'shimcha qiymatga ega eksportbop mahsulotlar ishlab chiqarish ustuvor yo'nalishlardan biri hisoblanadi [6].

Institutsional va ta'limiy qo'llab-quvvatlash - Yashnobod innovatsion texnoparki kabi innovatsion klasterlar va texnoparklarning tashkil etilishi startaplar, ilmiy-tadqiqot ishlari va universitet-sanoat hamkorligining rivojlanishiga xizmat qilmoqda. Bundan tashqari, oliy ta'lim muassasalari texnik mutaxassislarni innovatsion fikrlash asosida tayyorlashga moslashtirilmoqda [5].

Strategik boshqaruv vositalari yordamida korxonani rivojlantirishning eng samarali strategiyasini tanlash (yoki kerak bo'lganda uni qayta ko'rib chiqish) atrof-muhit va korxonaning ichki muhiti xavfi imkoniyatlarini chuqur tahlil qilish asosida ta'minlanadi.

Tashkilotning sa'y-harakatlarini uning raqobatbardoshligini ko'proq belgilaydigan korxona rivojlanishining muayyan sohalarida jamlash asosida korxonaning strategik faoliyatida samaraga erishish ta'minlanadi. Quyidagi strategik tavsiyalar ishlab chiqildi:

- Sanoat zonalari va ilmiy markazlarni rivojlantirish orqali innovatsion infratuzilmani mustahkamlash;
- Ilmiy tadqiqotlarga investitsiyalarni jalb etish va tartibga solish tizimini takomillashtirish;
- Xalqaro innovatsion tarmoqlarda ishtirok etish va hamkorlikni kengaytirishdan iboratdir.

Xulosa

Iqtisodiyotning globallashtirish innovatsion mohiyati shundan iboratki, mamlakatlarning integratsiyalashuv jarayonlarini takomillashtirishdan hamda jahonda yagona bozor tizimini shakllantirish eng dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Kompyuter va telekommunikatsiya tarmoqlari global aloqa uchun innovatsion asos bo'lib xizmat qiladi. Aynan ushbu jarayon jahon iqtisodiyotining sifat jihatidan farqlanishiga hissa qo'shishini kuzatish mumkin hamda bu uning sanoat paradigmasini axborot paradigmasiga almashtirish haqida gapirishga imkon beradi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. ADB (2022). O'zbekistonning energiya sektori bo'yicha baholash, strategiya va yo'l xaritasi. Osiyo Taraqqiyot Banki.
2. Акмаева Р.И., Епифанова Н.Ш. 2008. Методы эффективного управления на промышленных предприятиях. Экономика и менеджмент предприятия
3. Захватава М.О. 2019. Управление экономическим потенциалом предприятия в целях повышения эффективности его использования. Научное исследование <https://cyberleninka.ru/article/n/upravlenie-ekonomicheskim-potentsialom-predpriyatiya-v-tselyah-povysheniya-effektivnosti-ego-ispolzovaniya>
4. Логинов Антон Аркадьевич. 2014. Механизм управления устойчивым развитием предприятия промышленности на основе оценки его потенциала (на примере предприятий химического комплекса рф. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук.
5. OECD (2020). O'zbekistonda innovatsiya va modernizatsiya. Iqtisodiy Hamkorlik va Taraqqiyot Tashkiloti.
6. UNCTAD (2023). O'zbekiston: Investitsiya siyosati bo'yicha tahlil. BMTning Savdo va Taraqqiyot Konferensiyasi.
7. UNIDO (2020). O'zbekistonda sanoat rivoji bo'yicha hamkorlik. BMTning Sanoatni Rivojlantirish Tashkiloti.
8. Jahon banki (2021). O'zbekiston iqtisodiy tahlili: Iqtisodiy transformatsiya uchun strukturaviy islohotlar.

O'ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM ISTIQBOLLARI

I RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI
2025-yil, 13-iyun

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

O'ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM
ISTIQBOLLARI. I Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari.
– Toshkent: Scienceproblems team, 2025. – 93 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: Scienceproblems Team

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 13-iyun

ISBN 978-9910-09-184-1

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Scienceproblems team, 2025-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2025-yil.